

Evarista Zelaieta

*Mallabia, Bizkaia
(1924)*

Aurkibidea

Biografia

Mallabiko Trabakugoikoa baserrian jaioa. Baserrian tabernatxo bat zuten eta baserriko lanez gain, gazterik hasi behar izan zuen tabernan ere lan egiten. Bertan egiten ziren erromeriak oso ezagunak ziren inguruan. Ezkondu ondoren, Eibarrera joan zen bizi izatera.

Zintak

MAL-016

• **Proiektua:** Deba Eskualdeko Ahotsak - Mallabia.

- **Elkarrizketatzailea(k)**: Alberdi Bilbao, Itziar
- **Data**: 2004-11-12
- **Iraupena**: 60 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Alberdi Bilbao, Itziar
- **Transkribatzailea(k)**: Agirrebeña, Aintzane

MAL-017

- **Proiektua**: Deba Eskualdeko Ahotsak - Mallabia.
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Alberdi Bilbao, Itziar
- **Data**: 2004-11-12
- **Iraupena**: 60 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Alberdi Bilbao, Itziar

Pasarteak

1. Familia giroa

- **Erref**: MAL-016/001
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:01:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

<p>1924ko urriaren 26an jaiotakoa Trabakugoikoa baserrian. Sei anai-arreba. Familia giroa.</p>

Transkripzioa

- Noiz jaixo ziñan?
- Hogeta lauen.
- Hogeta lauan...
- Bai. Hogeta lauan jaixota.
- Ta ze hillebetetan edo?
- Urrixan hogeta seixan.
- Oin dala gitxi pasau dozuz orduan...
- Bai, oin dala gitxi larogei urte bete dittut. Jo! Hori da gogorrrena.
- Bueno, baiña halan egonda...
- Bai, larogei urte. Baiña bueno, holan da.
- Jaixo bertan jaixo ziñan? Trabaku-goikuan?
- Bai, bertan.
- Eta familixa haundixa ziñazien?
- Sei. Hiru mutil ni baiño zaharrauak, nire hurrengo beste neska bat, ta gero beste mutil bat. Sei. Baiñe betek esaten dot, ni retxazorik barik hartutako umie izen nitzen. Tabernie euen ointxe moduen, ta hiru mutil zaharrauek ta gero neskatillatxo bat... Pozik!
- Ama sobretodo, ez?
- Amama.
- Ta amama. Neskaxua beti laguntzeko ta...
- Berari neskatotxo bi hil ein jakozen, bai, gaztetan. Euki neskatotxo bi ta, bata [garrotilluakin] itto; bestia han pozu baten, basarriko pozu baten. Ta berak neska baten gogue euken.
- Eta zeu etorri ta...

- Bai. Ta gustora hartu! Horixe esaten dot nik. Gero zelakue ixengo nitzen gero ikusiko zan, baiña orduen, behintzet, pozik.

2. Gaixotasunak

- **Erref:** MAL-016/003
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:02:45. **Bukatu:** 00:04:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Gripe epidemia Europa osoan. Tuberkulosia.

Transkripzioa

- Orduan, [gaiñera], gaixotasunak halakotxiak zian, ez? Gripia be, gripe-sasoia egon zanian fuertia jente asko hil zan, ez?

- Bai. Hor esaten dabe gripe bat egon zala, [...] Europa guztixen egon zala? Ez dakit zelan zan hori. Jente asko hil zala. Hil jente asko ordun sasoi en edo urte horretan. Gripe-denporie esaten jakon. Gure amak-eta esaten eben: "Enee, beste mutil bat euki eban eta gripe-denporan hil zan". Ta beste bat, ha be gripe-denporan. Gripe gogorra.

- Orduan, zuek entzuten zenduen . Amak-eta esaten zeban, ez?

- Bai, bai. Ta orduen hiltten zienak izeten zien tuberkulosuek. Ez euen ezebe hori kentzeko. Ezebez. Tuberkulosisa eukena, lehentxuao, gerotxuao, hil.

- Gripe-denpora horretan Mallabixan bertan hildakorik eta...

- Zerekin?

- Gripiakin.

- Ez dakit nik...

- Entzunda edo ez?

- Ez dakit. Hori gripe-denporiori ni baiña aurreraokue zan. Baiña bai tuberkulosisakin Mallebixan be. Nik ezautzen dot etxe bat -bueno, antxiñe, e!--, ba, batenbat euk en gaixo horrekin. Ta umiek etara ein zittuen; beste umiek kanpora etara, senideren bati edo etxe batzuetara. Kontagiosua zan ta...

3. Trabakugoiko taberna

- **Erref:** MAL-016/004
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:04:10. **Bukatu:** 00:05:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

<p>Baserri txikia zen beraiena; Evaristak bertan zuten tabernatxoa ume-umetatik ezagutu zuen.</p>

Transkripzioa

- Ta basarrixan tabernia beti euki dozue? Zuk umetatik ezautu dozu?
- Baserri txikixa euen gurin. Gitxi. Tabernatxue, batakin, bestiakin, defendidu eitteko beste. Besterik ezebez. Behi bi egoten zien. Baserri txikitxue, ta tabernatxuoi, ta hortxe. Hortxe.
- Basarri txikixa esaten dozunian, solo gitxi...
- Solo gitxi ta jenero gitxi. Ta diru gitxi. Hoixe.
- Jenero gitxi... Kalera saltzen zenduen zeozer?
- Ez, ez. Guk ez gendun kalera... Ez geunken.
- Ez. Taberniakin ya...
- Ez euan, gaiñera, kalera saltzeko beste. Ez euan.
- Etxerako beste, ta gero tabernakuakin...
- Bai, hortxe. Bizi.
- Tabernara, zuk beti ezautuko zenduan tabernia, jentia, mobimientua... ez?
- Bai, beti. Beti.

4. Trabakugoiko taberna

- **Erref:** MAL-016/005
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:05:00. **Bukatu:** 00:06:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autobusak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Tabernara nor joaten zen: baserritarrak; harakinak... Ondarroa eta Bilbo arteko bidea egiten zuen autobusa ere bertatik pasatzen zen.

Transkripzioa

- Ezautuko zenduan tabernia, jentia, mobimientua... ez?
- Bai, beti. Beti. Ordun diferente zan: jente guztixe oiñez ibiltten zan. Ez euen... Batenbat bizikletan edo holakon bat bai, baiñe oiñez. Ta iguel etortzen zien baserrixetara, ba, karnazeruek, Eibarkue edo Durangokue edo, ba, txahalak ikusten --aber zelako txahalak deukozen erosteko-- edo beste baserri batzutara, ba, arbolak ikusten --lantaixek-eta erosteko--.
- Holako jentie.
- Eta bertatik pasatzen zian eta...
- Harek, ba, iguel eitten eben jatordutxo bat edo batzuk gaba be bai. Hara urriñeko baserrin batera jun ta, ba, bueno, bertan geldittu lo eitteko. Hurrengo egunin jun.
- Orduan, lo eitten-ta geratzen zian?
- Bai. Autobuse bai. Autobuse beti egoten zan Bilborakue.
- Umetan be ezautu zenduan?
- Beti ezautu dot. Ondarroa-Bilbao. Hori betiku zan.
- Eta jentia, oiñezian, batetik bestera pasatzeko ta batzutan gaba pasau bihar...
- Bai. Berandutu eitten bajakuen, ba... gaba pasau ta hurrengo egunien juen. Batzuek hori.

5. Gereako auzo-eskola

- **Erref:** MAL-016/006
- **Iraupena:** 0:05:50. **Hasi:** 00:06:15. **Bukatu:** 00:12:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

<p>Gereako auzo-eskolara joan zen umetan. Bizkaiko Foru Aldundiak egindako eskola. Aldundiaren laguntasuna. Zazpi urterekin hasi zen eskolan; gerra hasi zenean eskola amaitu egin zen. Maria Aristondo izan zen Gereako eskolako irakaslea. Eskolan bertan sukaldea ere bazuten. Dotrina.</p>

Transkripzioa

- Eskolara...
- Eskolara, ba, eskolie Gerien. Handik, geure auzunien Gerien. Gerena edo Geria. Ta eskolie hantxe eukitten gendun.
- Eskola ona, gaiñera, ezta?
- Eskola ona. Kakatzie ta bidiek eta txarrak, baiñe eskola ona.
- Esan zenduan, gaiñera, diputaziñuak-eta ipinitako eskolak ziala...
- Bai. Horrek "Escuelas de barriada" diputaziñuek ein zittuen Bizkaikuek oin dala larogei urte ingurue. Ze urte izengo zan... "año veinte"? "No, veinte no", antxiñaua. Ba! Holakon baten. Diputaziñuek ein zittuen Bizkaixen, ta herri gehixenetan, e! Danetan eingo zittun, seguramente danien. Mallebixen daz hiru barriadako eskola.
- Zeuen auzuan bat...
- Gerie.
- Eta bestiak ze auzotan?
- Bestie Zengotita, ta bestie Berano, "barrio Berano". Hortxe.
- Diputaziñuak, orduan, lan haundixa ein zeban, ez?
- Bai, diputaziñuk lan haundixa eitten eban. Ta berak bialtzen zittuen materixala be eskoletara: liburuek eta... Liburuek eta guk pozik ikusten genduzen lapitzen bat edo holakuek be. Ta baitta --sukaldie baeuken bai eskoliek, ta-- sukalderako iketza-ta diputaziñotik etortzen zien. Bai. Ta mapak-eta. Mapak. Guk euki genduzen modoko mapak nok eukitzen dittu, ba?
- Hori, ba.
- Bai.
- Bai, bai. Gaiñera, holako eskolak, normalian, gauza gitxitxo ta bueno, liburuak be banaka batzuk baiña...
- Bai, liburuk. Ointxe be ni [sarri] akordatzen naiz, liburutxuk... Ez genduan gorde be ein. Apurtuko zin han, baiñe liburuk ta mapak... Ta honako mapa bat euen, zelan esango dotsut, ba, nik? Igeltsuzkue, e! Holan, hor gaiñien ipinttie moduan. Ta harek markatzen zittuen, nahi badozu itsosue, nahi badozu kostie, nahi badozu isla bat... Harek danak markatzen zittun. Badakizu zer [dien] horrek ikasteko? Jo, onak! Onak, e! Onak zien horrek.
- Zenbat urtekin hasi ziñan eskolan?
- Eskolara? Zazpi urte edo holan. Eukiko nittuan zazpi urte. Baiña, neskatie be txikitxue, kaskartxue ta urrin jun biher eskolara ta... Ta gero gerrie etorri zan ta gerriekin, ba, eskolie itxitta egon zan.
- Orduan, akabo.
- Ordun akabo. Gero, beste kurson bat edo eingo naben Berrizen, Berrizko kolegixuan.

- Gerra sasoian edo gerra-ostian?

- "El año... treinta y nueve". Ez dakit [zer]. Ba, gerria amaittu zanien ixengo zan. Ez dakit. Horixe.

- Ta maistria? Gogoratzen dozu maistrian izena?

- Maistria? Bai. Maria Ariztondo. Haxe egon zan luzeruen Geriko maistria.

- Eta ze rekuerto dakazuz? Asko ikasi zenduan? Gogorra zan?

- Ona, ona. Maistra ona. Euskeldune ta... Euskerazko materixalik be ez euen. Hori ez. Baiña harek berak kuadernuk berak eskribidute --Bizkeiko mendixek eta Bizkeiko gauzak-eta-- emoten oskuzen. Berak prestaute. Euskerazko materixalik ezebez.

- Baiña berak prestatzen zittuan?

- Berak pretauta zeozertxo. Dana, eitten eban ahalegiñe, berak. Baiñe dana erdera ikesi gendun, dana erdera.

- Baiña berak zeueri euskeraz esaten zetsuen zeoze ta...

- Bai, euskeraz, euskeraz eitten oskun.

- Zeuen artian be...

- Bueno, erdera be bai, ezta? Erdera be eitten zan, baiñe geure artin euskera. Baiñe bueno, ondo.

- Nungua zan bera?

- Eibarkue. Bai.

- Eta ze juaten zan, Mallabira egunero? Edo bertan egoten zan?

- Bai, bertan. Geure etxien egoten zan. Bai, Maria.

- Orduan halako... Estilatzen zan, ez? Maistria-edo kanpotik etorritakua bazan, basarriren baten...

- Bai, basarrixetan be egoten zien beste maistra batzuk. Edo Bilboko... Bilbo aldekuet edo, sarritan, Bilboko maistrak, ba, eskolia han onduen euan baserrixan edo holan egoten zien. Bai.

- Eta esaten dozu eskolan bertan sukaldia [...].

- Bai, bai. Guk han babak be egositta jaten genduzen.

- Lapikotxua eruaten zenduen etxetik?

- Ez, lapikotxua etxetik ez, babak. Ta urdai zatitxue [honan]. Noberana ezautzeko hari gorrixaz edo hari berdiakin-edo lotute, babak jandakun jateko. Ta pozik.

- A! Bai, e?

- Pozik!

- Eta zeñek prestatzen zittuan han, orduan, babak?

- Maistrie ipintten zittun ta... Berak. Ta beste batzuk lagundu. Gero guk, ba, ontzixak garbittu ta holako bihartxuek ein ta...

- Eta ze izaten zan eskolia, goizez eta atsaldez?

- Bai, goiz ta atsalde. Goiz ta atsalde.

- Zapatuetan be bai?

- Zapatuetan bai. Eguenetan atsaldie jai, eguen atsaldie jai. Ordun hori izeten zan. Eguerdixen -elixie da han, elixatxo bat, oin be bada han-- dotriñara. Eguerdixen dotriñara.

- Egunero?

- Ez dakit, ba, nik egunero jungo giñen. Igul ez. Hamaika terdixetatik hamabixetara edo eukitzen gendun dotriñe elixan abadiakin.

- Hori ze izaten zan, ya jaunartzia eitteko sasoian?

- Bai. Abadiakin dotriñe ta holan, jainkuan legeko aginduek eta gauza danak ikesi ta horixe.

6. Eskola kontuak

- **Erref:** MAL-016/007
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:12:05. **Bukatu:** 00:14:25

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Eskolan zer ikasten zuten.

Transkripzioa

- Eskolan, esan dozu, maistria ahalegintzen zala Bizkaiko mendixak-eta erakusten...

- Bai, Bizkaiko mendixak...

- Ze gehixao ikasten zenduen? Matematikia...

- Maistriakin? Bueno...! Dana! Dana ikesten gendun maistriakin.

- Gauza asko...

- Liburu batzuk geunkezan... Hasten zien "religión", gero hurrengo "gramática", gero hurrengo "geografía", gero hurrengo "geometría"... Danetik euen [harek] liburuek! Harek bakotxetik. Oin umiek bakotxeko liburu bat eukitten dabe, baiñe harek liburuek danak eukezan. Asko ez, baiñe...

- Bai, nahikua kurso horretarako.

- Bai, bai, bai, nahikua. Ta hurrengo kursorako be bai. Bai. Ta ikesi? Bueno! Asko!

- Geografian, ez dakit zuk esan zestazun Frantziatik gora ya ez zenduela... Espaiñiako geografixia ta ondo ikasi bai?

- Espaiñiako geografixie bai, regiñuek-eta! Regiñu danak. "Las provincias". Baiña dana erderaz, e! Kataluñan dauezan probinzixak edo Andaluzian euezenak edo Leonen euezenak edo danok horrek. Horrek Galiziakuek horrek danok ikesi. Baitte errekek be. Espaiñiako errekek ta euren afluentiak be ondo. Ta markau. Han egoten zan mapie, ta palotxo batekin, aber, markau nundik eta nora jutten zien harek errekek eta. Bai.

- Mutillak eta neskak batera ikasten zenduen?

- Batera, batera. Taldien mutil ta neska.

- Eta auzoko ume guztiak, edade diferentakuak izan arren, batera?

- Batera. Bai. Pasatzen zana, basarrixetakuek, ba, gitxiao bialtzen zittuen umiek eskolara. Etxien prisie euenien, ez zien jutten etxe batzuetakuek; beste batzuk bai.

- Bai, sasoi txarra zanian. Edo gari-batzia edo zeozer...

- Edo ganauek zainddu biher ziela, edo bestie ein biher zala, ba [...]. Baiña, ostantzien, danok haintxe. Bai, neska ta mutiko han.

7. Umetako jolasak

- **Erref:** MAL-016/008
- **Iraupena:** 0:03:37. **Hasi:** 00:14:25. **Bukatu:** 00:18:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Garizuma eta Errauts Eguna

Laburpena:

<p>Umetako jolasak: tortolosak; presoka; aide-aideka; losa-losaka; etab. Garizuman: txilin-txilinka (korroan); txirikilarekin.</p>

Transkripzioa

- Eskolatik urten ta gero jolasian eitten zenduen bertan?
- Bai, elizpien. Elizpien be bai, ta eskola bueltan be bai, presoka, eskolan bueltan, harrapatzen ta... Bertan jolasien.
- Danok batera, ez? Neska ta mutil.
- Bai, neska ta mutil. Ta gero, beste jolas batzuk, ba, neskak bakarrik: tabak. Tortolosaka. Geu. Edo eukitten genduzan, egurtxo batzugin-edo muñekak eitten bagenduzan, geuk ein.
- Egurrekin?
- Zeozekin! Egurrekin edo nabo-buruakin edo zeozekin ein ta gure muñekatzuek. Etxien harrapatzen bazien tela zatitxo batzuk, harei erropie eitteko.
- Ze jolas gogoratzen dozuz? Tortolosak...
- Tortolosak. Gero losa-losaka. Eskola aurrien euezan zazpi losa edo. Losa-losaka. Horrek neskenak. Horrek gauza bixok neskenak bakarrik. Ta gero presoka, eskola bueltan.
- Hori danok batera.
- Bai. Gero elizpien, elizpien, ba, egoten zan kanto-kantoka. Kantaien. Aire-aireka be bai bankuen gaiñien; ta beste bankure pasau biher! Ta bixen bittartien bestiek harrapatzen bazaittu, ba, ala! Horrek.
- Jolasian preso zein geratzen zan erabakitzeke zelan eitten zenduen?
- Preso zein geratzen zan? Ba, azkenengo allegatzen zana. Haxe egon biher preso.
- Holako kanturen bat... Oin "Dona-dona" dan moduan edo halako zeoze?
- Presoka ez, ez gendun eukitten. Presoka, kanto-kantoka, tortoloska... Epoka [batzuk] egoten zien, ba, tortoloska eitteko.
- Hori da, ez? Jolas bakoitzak... Urtian zihar sasoi batzuk zeren...
- Bai. Ta beste batzutan, ba, losa-losaka. Harritxo bat hartu aurrien, ta han [...], ta erreixaik zapaldu barik ibiltie. Erreixie zapaltzen zanien, galdu eitten zan; bueno, barriro hasi biher. Hoixe.
- Garizuma sasoian?
- Eskolan ez jakon igerten.
- Txirikilliakin edo eitten zenduen?
- Horrek erromerixara hasittakun, nausitxuao einddekuen txirikillan.
- Ume-umetan ez zan txirikilliakin jolasten?
- Ume-umetan ez, baiña nausitxuao [einddekuen] txirikillan. Ordun dantzaik ez zan egoten Trabakun hor, ta orduen txirikillan, han kamiñuen pasiuen edo holan. Txilin-txilinke be bai. Holan. Korru formau ta txilin-txilinke: "Txilin, txilin, San Agustin". Edo holan.
- Zelan da hori?
- Korru bat ein, ezta? Neska ta mutil. Ta erdixen egoten zan bat.

"Txilin, txilin, San Agustin,
cuartillo medio de vino,
para contentar este rebaño..."

- Bueno. Gero, behintzet, batek esaten eban, soka euen batek esaten eban: "Ba, ni harrapau [naitela] batenbatek" --erdixen daunak--.
- Ta ariñeketan, harrapatzen.
- Eta hori garizuman izaten zan?
- Bai, hori garizuman.
- Holan, saltoka-edo eitten zenduen edo bueltan edo...?
- Korruen. Korruen. "Txilin, txilin, San Agustin...". Enee! Ahaztu... Hori txilin-

txiliñori famosue izeten zan garizuman. Hori beti. Neska ta mutil, ta obatu alkarri ta txilin-txilin, korruen ein ta...

8. Umetako kontuak

- **Erref:** MAL-016/009
- **Iraupena:** 0:03:38. **Hasi:** 00:18:02. **Bukatu:** 00:21:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

<p>Umetako kontuak. Eskolara joan gabe geratu zirenekoa. Eskola kontuak. Zigorrak.</p>

Transkripzioa

- Eskolara eitten zenduen kale batzuetan?
- Gitxitten, e! Gitxitten. Baiñe behin edo behin bai. Behin edo behin ein genduen kale.
- Ta ze eitten zenduen? Mendira jua edo...?
- Bai, mendire jua. Orduen geuk [erun] gendun ordun bazkarixe. "Sikue" esaten geuntsen. Tortillatxo bat edo eruten gendunien, horri esaten geuntsen "sikue". Ta orduen emoten oskuen etxien, ba, lehenengo tortillatxo bat ogi-bittartien ta gero atsalderako ontza bat txokolate ta ogixa. Ta akordau jakun, ba, bape ez jutie eskolara; maistrie be berandu etortzen zala ta ez dakit zelakue ta badakit zelakue. Baiñe gero, kale ein gendunien, guk baiño ariña ' etxien jakin! Hori zan kontue! Baiñe, bueno, pasau zan.
- Etxian, orduan...
- Etxien, ba, hasarre!
- Hasarre eitten zebeñ?
- Bai. Etxien gogor eitten eben, eske etxien gure izeten eben eskolara jutie, eskolara jutie.
- Inportantia zan eurenako, ez? Eskolara juatia ta erderia ikastia, ez?
- Bai, ba. Inportantie zan. Gurien gure Juantxuk be, maistra bat okerra egon zan, ta harek juñ gure ez eskolara --nire... horrek soñojotailliorrek, nire anaioirrek--. Ta gure amak hartu aurien ta "Jungo ez haz, ba, eskolara?! Horixe bai!", ta bide luzien berak erun juñ daitten. Bai. Ha jotaillie zan, maistrie jotaillie zan ha. Honek mutillok ein etsen... Regla bat eukitten eban. Jo. Jo eitten eban falta bat eukitzen badozu sumarrien. Hiru falta bazenduzan, hiru reglakada, hantxe. Ta honek mutikuok, hiru mutikok, harrapau eutsen reglie ta apurtu. Ta gero kontuek! Ta maistriorrek, ba, kastigue ipini etsen: ba, igul-igule erun reglie edo, bestelan, pezeta bana, pezeta bat pagau. Pezeta bat, zer? Diru asko zan! Batzuk etxien esan be ez. Zelan eskatuko eutsen, ba, amai reglie maistriei reglie pagatzeko pezetie biher dabela? Ta kutxillo txikixe-ta erun, ta basora juñ ta ein reglatxo bat eta maistriorri erun ta konpondu zien.
- Konformau zan?
- Konpondu zien. Baiña susto edarra pasaute.
- Orduan, gaiñera, etxian be ezer ez zan esango, ez? Maistria jotaillia zala edo...
- Bai, baekixen, jo eitten eban ta...

- Bai? Bazekixen hori etxietan?

- Bai, bazekixen. Juten jakozan maistriai be, juten jakozan esaten, ba, ez joteko hainbeste igul, ta beste batzuk, ba, igul dozena bat sagar-edo, erregalue iguel eruten eutsen zeozar be. Baiña harek "di-da!" joten eban ta kitto. Bai, jotaillie zan. Kantun be erakusten eban harek maistrik. Kantue be erakutsi, baiña ha jotaillia. Ni ordun... ni eskolara hasi barri edo egongo nitzen hori zala. Bai, ni txikixau nitzen.

- Zeuri halakorik ez jatzu tokau, ez?

- Neu joten niñunik, ba, ezin neike esan holan, baiñe... Sumarrak igul, illara biko sumarrak, oindiñok llevadaik barik-eta, ezta? Sumartxuok ein ta faltak. Ta segun zenbat falta, reglakadie, e! Emoten eban harek.

- Gogorra orduan...

- Bai. Ni horretxekin sumarrokin akordatzan naz harekin. Sumarrok eitten...!

- Egongo zan, gaiñera, umeren bat abilidade larreirik ez zekana ta...

- Bai, ba. Ta ez ekixenak be bai. Hainbeste... Etorri ez. Udan denpora onakin-ta, etorri ez eskolara ta ikesi barik igual. Ta harek jo.

9. Eskolan oporrak

- **Erref:** MAL-016/010
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:21:40. **Bukatu:** 00:22:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

<p>Eskolan oporrak noiz hartzen zituzten. Ostegun arratsaldetan jai hartzen zuten.</p>

Transkripzioa

- Oporrak-eta noiz izaten zian? Oin moduan udan, eta [...] Edo hainbeste ez, edo zelan?

- Udan oporrak hartzen zin Karmen egunan bezperan. Ta eskolara hasi, ba, iraillan erdixan. Hille bi ordun be oporrak. Onak. Baiña guretzako, ez [...] oporreri emoten bape estimaziñoik. Ostantzien beste oporrik ez zan egoten.

- Gabonetan-eta ez?

- Ez. Gabonetan egun bi edo ixengo zien jai, baiña ostantzien, beste oporrik ez. Ni ez naz akordatzan. Udie bai; udan bai. Jeneralien, ba, igul esaten zan: "Ene, maistra barrixa etorriko ete da? Ez ete da?", hoixe ardurioi. Baiñe gabonetan... Eguen atsaldie jai eukitten [gendun] guk.

- Eguen atsaldiari esaten zetsazuen... moduren baten deitzen zetsazuen egun horri?

- Ez.

- "Caballero txiki eguna" ta halakorik entzunda dakazu?

- Ez.

10. Mallabiko abadeak

- **Erref:** MAL-016/011
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:22:55. **Bukatu:** 00:25:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:

Dotrina eguerdian ikasten zuten abadearekin. Mallabiko abadeak: Don Julián Etxezarraga; Don Gregorio Larrea. Gereako elizaren ondoan abade-etxea zegoen. Mezak.

Transkripzioa

- Dotriña esaten dozu eguerdixan eitten zenduela...
- E?
- Dotriña...
- Dotriña egurdixetan elixan.
- Abadiakin...
- Abadiakin.
- Abadia zein zan orduan? Goguan dakazu?
- Abadie... Nik jaunartzie ein nebanien, abadie egongo zan hor Arratixako bat: don Julian Etxezarraga euen abade bat. Antxiñekue. Harrezkero... ez dakit, ba. Azkeneko egon zan... bueno, gerua ' egon zan don Gregorio Larrea beste bat. Horretxek. Oin azkenaldien egon die gehixao, baiña oin azkenaldien bapez baiñe bueno.
- Honek ze zian, bertan Mallabin abade zianak eta gora igotzen zian dotriña emotera ala bertako...?
- Ez, baiña Gerien bertan euen, bertako abadie. Elixian ondun euen abadetxie; hantxe bizi zan abadie. Hantxe bizi izeten zan. Abadie hantxe egoten zan.
- Orduan, zeuek beti ezautu dozue elizia abadiakin eta...
- Bai, bai.
- Sakristaurik-eta egoten zan?
- Baitte. Baitte. Elixie, abadetxie ta sakristau-etxie. Oin ez daz holan, baiña holantxik euezan. Nik holantxik ikusi dot Elosun. Zu Elosuku za '?
- Aittitta...
- Elosun. Aspaldi... Gure lagun batek Elosun senidiek eukezan, ta juten giñen noizik behin Elosure. Ta haretxekin junda na ' horraxa elixa '. Ta horretxen antzera euela Elosun be.
- Eta sakristaua izaten zan elizia pixkat zaintzen zebana ta...
- Sakristanie.
- Sakristania.
- Sakristanie. Harek zaintzen eban. Sankristauek, ba, kanpaiek jo edo...
- Bai. Orduan, gaiñera, biharra eukiko zeбен, ez? Meza asko ta...
- Bueno, meza asko...
- Bueno, oin baiño gehixao, edo ez dakit zelan izaten zan...
- Jaixegunien meza bi egoten zien; astegunien meza bat. Horretxek. Gero illuntzixen be kanpaia egoten zan aramaittakue.
- Kanpaia goixian goixetik hasi eta illuntzira arte, ez?
- Bai, goixien lehelengo kanpaie goixa '. Gero mezia. Ta illuntzixen esaten jakona aramaittakue, "las aves Marías" erderaz izengo da, ezta? Aramaittakua.
- Goixekuari zelan esaten zetsazuen?
- Ba, ez dakit, ez dakit. Guk ez gontsen jaramonik eitten goixekuai ta.
- Baiña illuntzikuari bai, ez?
- E?
- Derrigor etxian egon bihar, edo zelan izaten zan hori?
- Bueno, geuk ez dou pasau, guk ez gendun urtetzen ta.

11. Eskolan ikasitakoak

- **Erref:** MAL-016/012
- **Iraupena:** 0:04:45. **Hasi:** 00:25:55. **Bukatu:** 00:30:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

<p>Eskola kontuak. Maria Aristondorekin ikasitakoak. Gramatika; Historia Natural; Fisika; Historia de España...</p>

Transkripzioa

- Bueno, nun gabiz? Relijiñuen, ezta?
- Bai.
- Beittu, ta gramatika? Gramatikan badakizu zenbat ikesi gendun guk? Zenbat gramatika?
- Bai?
- "Nombres, pronombres, artículos, verbos"...
- Asko, ez?
- Asko. Asko.
- Bai, holan, auzo-eskolia izateko...
- Asko. Horrek danok.
- Maistra ona euki zenduen.
- Ona, ona, maistra ona. Gero geometria. Hori ez jakun gustatzen, baiña "lineas: linea recta, mixta, quebrada, aguda"... Enee!
- Eta ondiokan goguan dakazuz?
- Ene, ene, enee... Nire burutik [ez pasau]... "Espiral, circunferencia"... Hori nungu ' da? Geometriakua "circunferencia".
- Bai. Bai. Gauza asko...
- Gauza asko.
- Rekuerdo ona dakazu, ez?
- Eta hori erderaz. Erderaz horrek danok, e! Jakin barik, e! Erderarik jakin barik.
- Orduan jakitzen zenduen ze esaten zenduen?
- Klaro, dibujuek-eta eitten bagenkixen-ta! Dibujatzen [banekixen]: "linea mixta, linea recta, horizontal, vertical"... Horrek danok. Ta gero --hori esan dou geometria--, geografia, geografian be errekak eta horrek kontuk. Ta Bizkeiko errekak be bai. Horrek bai euskeraz ipini oskuzen maistrik. Euskeraz, edo... Ikesteko moduen. Bizkeiko errekak. Bai. Ta lekturie --hori, hori be inportantie zan--, maistrian mahaixen bueltan plantau illaran edo zortzi edo hamar ume edo holan. Liburuek eskuen, baiñe zainddu ein biher zendun hau nos datorren, ze segidu ein biher zan ta. Jarraitu ein biher jakon ta. Jolin! Baiñe gustatzen jakun danoi, haren liburuk euken lektura bat "El rey en busca de novia". Ta danoi hoixe gustau! Hoixe "novia" euken bai, ta haxek eitten oskun nobedadie! Haxe, "Neuri allegauko jata", "Ez, neuri allegauko jata", haxe leitzeko. Ez polittaua zan, ta ez [ez bazan].
- Baiña nobixia agertzen zan ta...
- "El rey en busca de novia". Bai, lekturie be eukitzen genduen. Egunero ez, baiñe... Bueltan plantaute. Ta eguenetan, eguen goixien --atsaldie jai-- karta bat danon arte. Kartie.
- Idazten zenduen?
- Karta bat han tableruen danon arte eitten gendun.
- Zeiñi zuzenduta edo zeinendako?
- Ba, bakotxak kontu bat ipintten eban, ta hantxe, kontuek ipini ta kartioi ein. Eguenetan hori kartioi. Ta nere lagun batzuk Bilbon senidiek eukezan, ta "jo!", harek bai! Bilbon senidiek eukezan kartie eitteko harei, ta guk ez geunken Bilbon senideik be. Ta, bueno. Hori zan... Hori sartuko da gramatikan, ezta? Kartak eittie. Ez dakit nun sartzen dan.

- Bai, bai, bai. Gauza asko, ez?

- Gauza asko-asko. Hondiñon, hortik be gehixa ' be bai: "Historia natural" be bai, lorak eta. Arbolak ez hainbeste, baiña lorak... Lora kontuen be... Enee! Ez [...] akordatzan. "Estambres y pistilos", deukenak, loratxuek deukezenak. "Hojas"... Bueno, historia naturalekuek horrek. Gero ikesten genduen fisika be. Fisika ze ikesten [geun]? "Vasos comunicantes". Oin ez dakit nik, baiñe... Baitte, "el agua se compone de oxígeno y de hidrógeno". Edo "El viento" edo... Horrek danok. Oin ez naz akordatzan ezekin be.

- [...] ez zarala akordatzan! Mekatxis!

- Enee! Hori be bai. Azkenengue [izeten] zan "Historia de España". Hori be bai. Baiña "Historia de España" guri amaitzen jakun gerrie-ta baiño aurrerao amaitzen zan. "Historia de España" be ikesten gendun: "los godos y los visigodos". Baiñe...

- Erregiak eta, ez?

- Hasten giñen: "Iberos, Celtas, Celtíberos, Griegos"... Hortik. Erregie...

- "Reyes godos" eta halakorik ez zenduen ikasten?

- E?

- "Reyes godos" eta...

- Bai. "Los reyes godos fueron treinta y dos o no sé cuántos reyes. Pero los más importantes: Ataulfo, Recaredo, Wamba y [don Rodeo]".

- Joe, zu ikasle ona ziñan, ez?

- Enee! Horretxek. Bai, "Historia de España" be ikesten genduen.

12. Eskolara inspektorea joaten zitzaien ikasturte amaieran

- **Erref:** MAL-016/013
- **Iraupena:** 0:04:55. **Hasi:** 00:30:40. **Bukatu:** 00:35:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

<p>Aldundiko inspektorea joaten zen ikasturte amaieran. Inspektorearekin batera abadea eta udaleko ordezkariaren bat. Aritmetika.</p>

Transkripzioa

- Eta esamiñak-eta eitten zenduezen?

- Ba, esamiñe...

- Zelan izaten zan? Pixkat jakitzeko bakoitzak ze zekixan urtia amaittu ta...?

- Ez. Urtian azkenin inspektoria etortzen zan; inspektorie diputaziñotik. Jo, harek etorri biher dabenin, gure preparau... Maistriek esaten oskun: "Atzamar-oskolak ebai, ulie ondo orraztu, zorririk-eta ez deittela agertu, batatxue garbixa". Ta pupitrie jaso biher zanien, "pla!", zarataik barik, gora ta behera ein. Ha datorrenien tente plantau: "Buenos días tenga usted", hori esan. Hori esan. Ta etortzen zan ta harek ez eban eitten pregunte haundiik. Igul zeoze preguntauko oskun, baiñe danak. Baiñe igul erregalatzen oskuzen lapiz bi ta, biñe.

- Orduan, gauza haundixa zeuendako, ez?

- Ta beste holan... Kromuek ez, baiñe... zelan esango dotsut, ba, nik? Muñeko modoko batzuk papeliñ.

- Rekortabliak edo?

- Rekortablek. Horrek. Ta eurenako erropatxuk be rekortablek, ta enee! Haretzek izeten zien politxenak! Inspektorioi etortzen zani. Ta, ba, bueno. Behin inspektoriek bisittie einddekuen, gero gaiñeko egunek, ba, eskolara juten giñen, baiñe bueno, trankil.

- Txarrena pasauta, ez?

- Bai, inspektorie etortzen zani. Inspektorie etortzen zan, abadie be etortzen zan berakin eskolara, ta igul aiuntamentukon bat be, igul alkate edo aiuntamentuko gizonen bat be igul etortzen zan. Ta eurek bakarrik ikustie be guri erreparua emoten oskun! Bai, eskolie, formala egoten zan han eskolie.

- Esan dozuna, ez? Inspektoria zetorrenerako batatxua garbixa, ulia ondo orraztuta... Egun horretan bakarrik?

- Egun horretan...

- Zorrixak-eta egoten zian?

- Bai. Bai, egoten zien. Egoten zien, zoritxarrez, baiñe egoten zien. Urik be ez euen etxietan ta! Urik ez euen etxietan! Ze garbittasun? Ez euen, ez euen. Ta alperrik da. Batetik, ez euen zerik; ta bestetik, astiik be ez askok. Gureso askok astixe be ez. Baiñe urik ez euen. Hantxe.

- Egun horretarako, baiña, danak...

- Baiña egun hortako bai. Maistriak esaten eban: "Egun horretan bai. Jun bi 'da atzamar-oskolak eta be ebaitte". Hori be [...] zan. Ta oiñetakuek be, ba, osuek. Sarriten apurtutakuk be igul eskolara. Oiñetakuek osuek, atzamar-oskolak ebaitte, eta ulie, zorririk ez daittela egon. Hori akontezimento haundixe izeten zan, urtin behin etortzen zan ta.

- Bai, berandako be, maistriandako be...

- Bai, maistriandako ardura haundixe.

- Bai, ezta?

- Izango ez zan, ba!

- Bai, pixkat beran umiak...

- Gure eskolan euen hogeta hamasei umendako lekue, edo hogeta hamasei umendako asientuak euezan. Bai. Gero, hortik aparte, han gelan euen mahai haundi bat, ta txikitxuek-edo, han egoten zien beste batzuk. Pentseizu zenbat ume egongo giñen! Askok! Hogeta hamasei ume fijuek han, eta mahaixen egoten zienak beste batzuk.

- Bai, eta harek danak...

- Harei danei be zeoze asmau ein biher.

- Bai, bai.

- Ta aritmetika, aritmetika esan dou? Ez dou esan aritmetika.

- Ze eitten zenduen aritmetikan?

- Sumarrien hasi, lehelengo hasi, ta gero llevadadunek. Gatzak izeten zin llevadadunek ta restarrak. Ta multiplicarrak, dividirrek... danak. Hortik danetatik pasau giñen ondo edo txarto. "Raíz cuadrada" be bai. Bai. Horraiñok be bai. Pentseizu! Zenbat eskola dan hori, e? Ta nik ez neban urte asko ein eskolan. Gurin nire nebak, nire anaiek zaharrenak be hirurek be hola. Bai. Ta beste askok be bai juten zienak. Beste batzuk, ba, esan doten moduen, jun ez zin eitten.

- Bai, gero gehixao kostauko jakuen danen martxia eruatia, ez?

- Ta nire lagun bat oin Elgoibarren bizi da. Harek be esaten dau, e! Harek esaten dau: "Gure lehenaoko eskolie!" Ze ikesi gendun! Askok ikesi gendun hamen! Askok!

13. Eskolako kontuak gerra garaian

- **Erref:** MAL-016/014
- **Iraupena:** 0:04:25. **Hasi:** 00:35:35. **Bukatu:** 00:40:00

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Eskolako kontuak. Maria Aristondorekin ikasitakoak. Gerra garaian Zengotita auzoan zegoen irakaslearen inguruko kontuak. Abertzaleak izatearren desterratuta.

Transkripzioa

- Profesoria ona.
- Zeuen kasuan, orduan...
- Bai, profesoria ona, ona. [Hari] nik ezin [neike] kejarik emon. Ezin leike.
- Denpora askuan jarraitu zeban berak edo...?
- Eingo zittuan lau edo bost urte.
- Ze izaten zan, batetik bestera bialtzen zittuen edo...?
- Nik ez dakit, harek [plazaik] fiju eukiko eban ta. Batetik bestera bieldu edo beste batzuk eurek juen leku hobiaue egoten bazan, ze iñok ez eban gure izeten hor mendi-musturretan egoteik. Baiñe ha egon zan. Ba, gerra-denboran bakixu ze pasau zan? Maistra on bat euen beste eskola baten, Zengotita. Ta hori maistrioi nazionalistie zan. Hori kastigau ein eben. Kastigau ein eben, Francok, e! Gerra-denporan. Hori ta beste bat. Mallebiku zan bestie be, Mallebiko maistra bi. Klaro, hori ezkondata euen, ta baeukezan lau ume edo bost be, ta hori ezin zan juen, Soria aldera edo horra bieldu zittuen. Ta bestie solterie zan ta jun zan beste maistrie.
- Desterrauta moduan?
- Bai, desterraute. Esan eutsen lekure. Ez dakit, ba, urte bat edo bi edo dana dalakuek haintxe ein biher. Hori ez zan juen. Bueno, bestie jun zan, ein eban bere denporie ta etorri zan. Ta gero, hemen Mallebixen-edo emon eutsen numaitten eskolie. Ta hori ez zan juen. Ta horrek etxin emoten eban eskolie. Nire semiek horretxekin ibili zien Berrizen. Ordun epokan Berrizen bizi giñen urte bat edo, sei urte ein genduzen ta. Preguntau oin be nire seme nausixai hori maistrioi zelaku zan. Preguntau!
- Zelakua?
- Ona! Erakustailie! Berrogeta hamar urte daukez nausixek ta hantxe ibili zien horretxekin eskolan. Ta hori kastigaute egon zan ta ez zan juen. Ezin zan juen. [Ha] ume txikixekin nora jungo zan, ba? Ta gero, ba, Berrizen emoten eban, ba, eskola partikularra atsaldetan. Ta honako lokal baten kajoitxuk-eta ipini --ez zeuken beste lekuri eta--, ta pasilluen ta... Ume asko eukitten eban gero Berrizen!
- Bai, e? Partikular?
- Partikular. Ume asko. Holakotxe maistrie zan hori be. Hori be zan diputaziñuan maistrie egon zana. Ta kastigau ebelako alde ein biher eban horrek, nazionalistie zalako. Ta hori ezin juen, ta gero etxien.
- Halako kasuak, desterrautako jentia, bai maistra edo abaderik-edo tokau jatzuen inguruan?
- Ez. Horretxena dakit, horretxena. Ta gero tokau jaku, ba, umiek, gurien bixek umiek horrekin ibili zin Berrizen. Harengana jutun zien gure modukuek, persona [bajuau] euzenak, industrialen umiek be bai, danetarikuek jutun zien harengana maistriangana. Oin hil zan. Merezi, horixe bai merezi ebala!
- Zelan zekan izena? Akordatzan jatzu?
- Ines. Bai. Ines zan hori.

- Rekuerdo ona orduan horrena be?
- Bai.

14. Garizuma

- **Erref:** MAL-016/015
- **Iraupena:** 0:03:51. **Hasi:** 00:40:00. **Bukatu:** 00:43:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

<p>Dotrina euskaraz eta erdaraz ikasi zuten. Garizuman Pazkoakoa bete behar izaten zen (konfesatu eta Jauna hartu). Ondoren txartel bat ematen zioten umeari. Jauna hartzeko, txartela beharrezkoa izaten zen. Abadeek indar handia zuten gizartean.</p>

Transkripzioa

- Dotriñia bardin izaten zan? Buruz ikasi bihar ta... Dotriñia erderaz ein zenduen? Euskeraz?
- Dotriñie euskeraz be ikesten genduen. Bai. Euskera ta erdera ta dotriñie danera.
- Bai. Eta txartelik-edo zeoze eruaten zenduen edo zelan izaten zan hori?
- Bueno, hori txartel kontuoi zan...
- Jaunartzia eitteko edo...?
- Beittizu, garizuman... Garizumie badakixu zer dan?
- Bai.
- Garizuman kunplidu ein biher izeten zan pazkuzkua esaten jakon. Garizuman jun ein biher zendun egun baten --ostantzien juten ez baziñan be-- konfesau ta jaunartzen. Ta orduen, txantel bat hartu biher zenduen parroixen; billetetxo bat zan. Parrokixan, ba, "zenbat lagun zaoz?", eskatu ein biher izeten jakon abadiak. "Zenbat lagun zaoz, ba, zuek?", ta "Gu sei", "Aiba, sei". Ta emoten oskun bakotxai bana emoten oskuzen. Ta horrek txartelok jaunartzie eitten zan egunien aldatu ein biher eben. Emon atzera sakristauai ta sakristauek emoten eban beste txartela, ezaugarrixen zelan pazkuzkua ein dozun. Izeten zan hori. Hori daniel euen hamen. Pentsatzen dot nik Euskal Herri daniel egongo zala. Ez dakit. Ta hori ez zeukena, txartela ez zeukena txarto. Hori biher zan, dokumento bat zan hori.
- Kanpotik etortzen zian abadiak konfesatzera edo bertakuek etortzen zian?
- Ez, bertakuek. Ta gero, gure dabena Markiñara fraillietara be juten zan. Markiñen egoten zian frailliek illaran konfesionarixuetan, ta hantxe konfesatzen ta... Baiñe...
- Ta konfesatzen ez zebanari? Edo pazkuako hori eitten ez zebana? Gaizki ikusitta egongo zan, ez?
- Hori txarto ikusitta. Bai, bai. Bueno, hori gure denporarako gastau zan. Gastau ein zan hori kontuoi. Baiña nik ezautu ein dot, ezautu ein dot.
- Orduan, gaiñera, abadiak eta... ez?
- Abadien autoridade haundixe euen.
- Asko aintzen zeuben, ez? Etxe barruan be aintzen zeuben, ez?
- Abadien asko esan gure eban, baiñe abadien be egoten zian bigunauk eta gogorrauek. Bai, egoten zian guztirekuek, e! Bai, baiña abadien...
- Oingo martxie ikusi ta ha ikusi...!
- Asko aldatu da, ez? Daniel, baiña religiño kontuan be asko.

- Religiño kontun bai.
- Abadiak pulpittotik-eta, ba, pixkat... edo hasarre, edo "familixa hau ez da elizara etortzen" edo halakorik? Biharbada zeure sasoiaren ez, baiña amari entzunda edo aittari entzunda halakorik?
- Bai. Abadien gogor eitten eben. Baiñe gauza horrek konfesionarixuen esaten zittuen.
- Pulpittuan ez?
- Pulpittun gitxia ', gitxia '. Konfesionarixuen.
- Bai?
- Bai, konfesionarixuen. Konfesionarixun, gaiñera, nik [esaten dot], guk [...] danak konfesatzen genduzan guk! Danak! Danak esan biher. Mosu bat, nobixuakin urten pasietan, mosu bat emoten [badotsu], esan ein biher! Bai, bai, bai. Hori... Baiña holantxik zan. Holantxik zan. Akabo.
- Klaro, pentsau be ez, gaiñera, gezurrik esatia edo hau ezkutatzia-edo pentsau be ez, ezta?
- Ez, ez,ez. Guzurrik ez.
- Zeuek dana esan eta gero...
- Dana esan. Harek danak jakitten zittun. Abadien dana jakin!
- Bai, ez? Etxe bakoitzeko jiria zelakua zan eta...
- Bai, bai, dana.
- Orduan, nobixo kontuan eta halakuak be...
- Nobixo kontuek be esan ein biher abadiak. Ha be esan ein biher.

15. Garizuman dantzarik ez

- **Erref:** MAL-016/016
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:43:51. **Bukatu:** 00:45:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Neska-laguntzea. Garizuma garaian dantzarik ez. Erromeria kontuak.

Transkripzioa

- Orduan, nobixo kontuan eta halakuak be...
- Nobixo kontuek be esan ein biher abadiak. Ha be esan ein biher.
- Eta, gaiñera, orduan neska-laguntzen edo neskia ta mutilla bakarrik ez zian ibiltzen, ez?
- Bueno...
- Edo beti baten bat aldamenian edo...
- Bueno, etxerutzien bai. Etxera... Igul bide zati baten kuadrillan, baiñe gero batan etxia hor euen ta bestiana han ta bestiana hor ta etxera laguntzeko banatu. Banatu.
- Baiña bestela, hori, zuk esan dozuna, ez? Musua edo patxua emon eta halakuak...
- Holakuak esan ein bihar abadiak!
- ... gaizki ikusitta. Pekatua.
- Pekatua. Hoixe. Pekatua. Baiñe esaten eban... Ejerzizuek-eta egoten zienien garizuman-ta gogor eitten eben, ba! Dantzan eittiarren ta bata ta bestia. Ta astebetien kontu asko esaten zittuen ta pixkat jentie makurtute ya: "Ba, ez, ba! Barriro ez dou holakoik ingo!". Ta "Ze pentsatzen don, ba?

Dantzan ein barik egotia edo ze pentsatzen don, ba, hik?", eta "Ez jakixenat, ba, nik, ba, baiñe dantzan ez". Allegau, horrek ejerziziuok amaittu ta hurrengo domekie allegatzen zanien, ba, pixkat dantzan eitteko kontuik be ez igul. Gure Juanek esaten dau, soiñolarixek esaten dau, igerten jakola erromerixan ejerziziuok ein barik dauezenin. Ba, neskak dantzara urten gure ez: "Abadiak ezetz esan jon ta...". Ta hurrengo domekan be, ba, bueno, pixka-pixkat. Bueno, gero hiru-lau bat domeka pasautakuen, ba, atzera lehengo moduan. [...] dantzan. Baiñe... bai.

- Igartzen zala orduan, ez?

- Igertzen zala. Harek esaten dau soiñolarixek igerten jakola. Urten gure ez dantzan, ta, ba, mutillek be dantzan ein ein gura, baiña bueno "Ez [juek] gura. Ba, [...] txikito bana erata ' edo. Ez bajon nahi...".

16. Kongregazioak

- **Erref:** MAL-016/017
- **Iraupena:** 0:00:27. **Hasi:** 00:45:51. **Bukatu:** 00:46:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kongregazioak

Laburpena:

<p>Kongregazioak: Hijas de María; luistarrak</p>

Transkripzioa

- Kongregaziñua-eta egoten zian orduan?
- Bai, Mallebixen ta. Baiña guk Gerien ez gendun eukitten. Mallebixen bai, kongregaziluek egoten zin.
- Oseake herriko jentia...
- Bai, bai. Kongregaziñue neskena egoten zan hijas de María, ta mutillena luistarrak. Bai.
- Zeuek, baiña, ez zenduen parte hartzen, orduan?
- Gu Gerikuk giñen ta ez zan egoten hor hainbesteko... Ez zan egoten.

17. Garizuma

- **Erref:** MAL-016/018
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:46:18. **Bukatu:** 00:49:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

<p>Garizuman, Santua tapatuta egoten zen. Ezin dantzarik egin. Arrosarioa errezatzen zen etxe gehienetan. Elizatarrak. Meza nagusia. Etxerutzean, emakumeak kontu-kontari. "Guzur-pague".</p>

Transkripzioa

- Garizuman, esan dozu, erromerixa kontuak eta... Santua tapauta egoten

zan?

- Bai. Tapaute egoten zan azkenengo aste bi pentsatzen dot izeten ziela: domingo de pasión, erremu egune... Edo bat edo bi. Eztakit. Santuk tapau eitten zittuen. Bai.

- Eta orduan, gaiñera, debekatuta dantzan, kantuan... edozer gauza, ez?

- Bueno... dantzan... hoixe! Dantzan batez be. Ta haxe bakarrik izeten zan gurioi, dantzan eittie! Ta ezin ein.

- Aste guztian horren zain, ez?

- Bai, ba! Aste guztie horren zain!

- Etxian errosarixua ta halakuak errezatzen zenduezen?

- Bueno, lantzin behin bai, baiña taberna baten gatxauek die. Hantxe egoten zan igul baten batzuk eta... Igul iños tokau, ba "Bueno, iñor ez dao ointxe ta errosarixua errezauko dou?" edo holakon baten bai, baiñe... Baiñe etxe askotan bai errezatzen zan, etxe askotan.

- Illuntzixan edo [Iana edo artua urkultzen zeoze] ta errosarixua...

- Bai, etxe askotan.

- Zeuen etxian elizatarrak zian?

- Ba, aitzie moja dauket. Zeuk esango dostezu.

- Bai.

- Ezta? Zeoze izengo zan. Elizatarrak danak zien ordun. Danak! Ta batenbat ez bazan, apuntau eitten zan ha. Apuntau, e! Baiña danak elizatarrak.

- Orduan mezia ta meza nausixa ta...

- Bai. Goxien egoten zan lehenengo mezie zortziretan edo holan. Ta gaztiek juten zin goixeko meza '. Ta gero meza nausixe, ba, hamarretan, guresuek-eta juteko. Luzetxueue ta...

- Bestiak bueltau eta...

- Bai, bestiek bueltau eta hoixe.

- Orduan, auzuan-eta meza nausixa, gaiñera, izango zan danak alkartzeko momentua, ez?

- Meza nausixen?

- Bueno, ba, amaittuta edo, basarri batekuak eta bestekuak eta pixkat...

- Bai, egoteko edo... Bai. Edo etxerutzien, bidien honutz, andrak kontuk esaten, asteko kontuek. Ta han euen Gerittik honutzien kruze bat. Esate baterako, Agarreko basarrikuk handik jun biher eban, ta [Amilletegikuek]. Ta han egongo zin andrak kontatzen, ba, harei lekuai esaten jakon Guzur-pague. Han egoten zan kruze bat. Gero, handik honutz etorri ta beste... estaziño bat izetie moduen. Beste bat, ba, [Bastaittara] jun biher dabena edo [Saietsana] edo [Uzarra '] jun biher dabenak, ba, han kontu bat edo bi esan ta banatu. Ta hori izeten zan Karabixaldie, behin edo behin karabin bat egongo zan ta. Karabixaldien beste bat ta gero etxera.

18. Emakumeen bizimodua

- **Erref:** MAL-016/020
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:50:20. **Bukatu:** 00:51:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Emakumeen bizimodua antzina. Baserritik irteten zirenean, feriara, azokara joateko izaten zen.

Transkripzioa

- Gaiñera, lehen andrazkuak gitxi urtengo zian, ez? Etxian biharra, ortua...
- Gaiñera, andrazkue holan norabaittera urtetzie... Ferixara-edo bai, baiña, ostantzien, ondo ikusitte ez euen.
- Ferixetara-eta juaten zian?
- Ferixan, merkaue, plazakue. Zapatuen plazara.
- Bai, zeoze saltzera edo...
- Bai. Edo eguenetan Markiñen. Oin be egoten da; ordun be bai. Markiñen eguenetan; eguen goixien Markiña '. Ba holantxik, horta´ bai. Baiña, ostantzien, gehixaoko barik kafe bat hartu edo eittera... pentsau be ez! Andramarixetan edo... Hori, Andramarixe, Mallebiko jaixe izeten zan. Mallebiko jaixe.
- Oso egun espezialetan, ez?
- Bai, Andramarixetan edo egun baten, baiña ostantzien ez.

19. Elizkizunak

- **Erref:** MAL-016/021
- **Iraupena:** 0:03:25. **Hasi:** 00:51:10. **Bukatu:** 00:54:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

<p>Elizkizunak. Luto kontuak. Elizara, mantelinarekin eta otoitz-liburuarekin joaten ziren.</p>

Transkripzioa

- Orduan, gaiñera, relijiñua ta entierruak eta luto kontuak eta horrek asko zaintzen zian, ez?
- Luto kontuek... bueno! Luto-kontuek. Neu na´ ibilitte nere gizonan aitte hil zanian belarritakuek be baltzak. Holaxen, bolatxuek baltzak! Nere gizonan aitte hil zan ointxe dala berrogeta zortzi urte hil zan. Baltz jantzitta. Gero mantillak be egoten zien diferentiek: lutokuek eta luto baekuek. Lutoik ez zeuken mantillie zan [blona] edo holan enkaje edo holakue. Ta lutokue izeten zan, ba, tela zati bat, seda modoko bat, holako puntillarik eta ezer bakue, lutokue.
- Mantillia, bestela, noiz erabiltzen zan?
- Mantillie beti.
- Mezatara juateko beti?
- Bai, beti. Mantillie beti.
- Berdin zan andria ezkontuta, ezkondu barik...?
- Bai, bai, berdin zan, beti mantillia.
- Eta ume-umetatik? Edo zelan? Noiz hasten zan?
- Behin elixa´-ta juten hasi ezkerro, behin gure jaunartziek eta einddekuen behintzet mantillie bai. Ta nik ointxe... Oin hasi die, ba, holako museotxuek ipintten herrixetan-ta, esate baterako, Zerañen ta. Ba, nik ez dakit nun ikusi doten, ta pentsatzen egon nitzen, han gauzen artien mantilla bat be: "Hoixe, ba, bai, horrek hortxe geratu biher juek /bijuek/ museorako". Ta nik gordeta dauket mantillie. Baiñe ordun mantillie ta horrek, apurtzen bazien, ba, erosi ein biher, erosi eitten zan barrixe.
- Mantilla barik mezatara juatia?

- Ez, iñor be ez zan juden. Ez. Ez zan juden iñor be. Mantillie ta liburutzue be bai. Klaro, oin oraziñuek-eta diferente die.
- Misala edo ze zan hori?
- Misala. Oin euskeraz eitten die oraziñuek. Bueno, hau, hau euskeraz eittiau hasiko zan oin dala hogeta hamar urte edo holakoxe bat. Euskeraz. Baiñe lehen ez erderaz, ez badabe eze latinez eitten zien. Haxe, latinez. Horrek...
- Entenditzen zenduen zeoze?
- Ez, ez, sekula ez. Ikesi be ez ta entendidu be ez ta ezebez.
- Entzun eta...
- Bai, akabo. Ikesten hasi be ez. Oin elixan, hemen Eibarren, mezian amaittueran "Salve Regina", latinez kantatzen dabe, ezta? Edo "Arrateko ama" edo "Salve Regina". Ba, nik "Salve Regina" ez dakit. Ha errezatzen dabenien erresarixue. Nik salbie errezauko juat, baiñe "Reginaik" ez. Jente batzuk badakixe, baiña nik ez dakit hori.
- Eta andrazkuak mantillia eruatzen zezen moduan, gizonezkuak beste zeoze eruatzen zezen...?
- Ez.
- ... holan espeziala edo?
- Ez, gizonezkuak ezebez. Ez eben eruten.
- Hori bai, txapela beti kendu, ezta?
- Bai, bai.

20. Gurutz-bidea

- **Erref:** MAL-016/022
- **Iraupena:** 0:03:35. **Hasi:** 00:54:35. **Bukatu:** 00:58:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

<p>Igande arratsaldetan jende asko joaten zen mezara. Gurutz-bidea.</p>

Transkripzioa

- Gero, domeka atsaldetan be elixa' jentie juden zan, domeka atsaldetan. Jente... jente asko, batez be garizuman. Garizuman-ta [danak] atsaldin elixa', ba, kurutzetakuak ein. Badakizu zer dan kurutzetakuak? Via crucis. Ez dozu iños be ein?
- Ze izaten zan hori edo zelan eitten zenduen?
- Elizan egoten die via crucis-ko estaziñuek. "Son catorce estaciones", hamalau estaziño. Nire misaltxuek badaukez. Danak egoten die orman. Parien gatu, parien gatu, parien gatu... hamalau estaziñuek eitten die via crucis-ien. Ez da gauza haundixe. Hiru bider behien mun, behiei mun eitten jako, "que son las caidas de Jesus". Hor hamalauen artetik hiru bider lurrai mun eitten jakon, ta hamalau estaziñuek eitten die.
- Hori, elizan bertan?
- Elixan.
- Kurutzarik-eta inguruan... halako... zuk esan dozu, ez? Kurutzetako... Via crucis hori eitteko hamalau kurutza, Mallabixan bertan ez dao, ezta, halako tokirik?
- Via crucis-e eitteko bakotxa jarritte nun dauen edo belaunbiko nun dauen, haintxe ein. Baiñe erdixen, elixan erdixen, erdiko pasilluen, han juden zan

abadie kurutziakin. Edo abadiak eruten ez baeben, ba, sakristauek edo akolittuek edo batenbatek kurutza bat eruten eban. Ta beste batek leitzen eban, ba: “Lehelengo estaziñue: Jesus kondenau dabe, ba, kurutzien hilttera. Bueno, aitta-gure bat. Bigarren estaziñua: Jesusek topau eban Veronikie ta arpeixa garbittu otsen. Hirugarren estaziñue: Jesusek tope ein eban beran amakin ta zelan amak negar ein eban. Gero, laugarren estaziñue...”. Holantxik izeten die, estaziño bakotxin bere gauzak izeten die.

- Eta antziña entzunda amari edo aittari edo kurutzak zerela nunbaiten eta halako fetxatan via crucis hori eitten... Ez?

- Hori via crucisori garizuman.

- Eske, toki batzuetan, ba, Angiozarren eta be [esaten dabe] aspaldi —ya gurutzak galduta dare— baiña bai juaten ziala herrittik...

- A, bai, bai. Hori zuk esan dozune...

- ... ba, auzoren bateko ermittara ta...

- Kurutz-bidie. Kurutz-bidie eitten zan urten elizan ta kurutziei segidu ta segidu itten, ba, goraiñok. Hori Urkiolan be bada´. Baitte Ziortzan be. Ziortzan... Bolibarren pentsatzen dot —neu ez naz baten be egon, e?— baiñe kurutzak eitten Bolibarren hasi ta “tak-tak-tak” goraiño. Ta gu egon giñen urte baten — gero baten baiño gehixaotan— hor Naparruko herri baten: Cascante. Ta Cascanten da´ herrixen gaiñien holako lautada bat eta eliza bat “Nuestra señora del Romero”. Ta urten herrixen ta Romerora arte kurutz-bidie da´. Kurutz-bidie esaten jako horri: kurutzak, kurutzak, kurutzak... hamalau izeten die danien, hamalau. Ta Urkiolan be bai, Urkiolan be bada´. Ez dot neuk ein, e? Baiña badakit nun dauen Urkiolan. Ta Angiozarren be igul egongo da.

- Bai, sasoi baten behintzat bazeuan. Gero ya kurutzak galtzen juan dia ta...

- Bai, ba. Bai, ba. Bai, ba, dana galdu da ta.

21. Luto kontuak

- **Erref:** MAL-016/023
- **Iraupena:** 0:03:50. **Hasi:** 00:58:10. **Bukatu:** 01:02:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:

<p>Luto kontuak. Elizari ordaindu egin behar izaten zitzaion. Arropak tindatu egiten ziren.</p>

Transkripzioa

- Eta luto kontua esan dozu hori...

- Luto kontue...

- ... asko gordetzen zala orduan, ez?

- Luto kontue, ba, lutue hartzen zan urte bat eta erdi. Baltz. Bueno, baltz iguel urtebete. Sei hillebetien, ba, “[...] de luto”, medio-lutoko gauzatxu horrek. Ta elixiai... elixiek kobrau itten eban, gauza danak modun. Elixiek ez dau —lehenaukuan be esan notsun— elixiak ez dau parkatzen. Gure amak esaten eban propietarixuk bazien urte bixen erun biher jakola elixa´ ba honenbeste anega garixe; ta erreteruek bazien urte eta erdi, gitxiakin. Baiñe lutue, urtebeteko lutue baltza ta urte ta erdi be baltza be bai beste

batzuk jazten eben.

- Eta hori, gaiñera, izango zan gertukoren bat, familixako edo gizona edo aitta edo ama, baiña tia ta halakuekin be bai, ez?

- Halakukin be, ba, hiru bat hillebetien edo jazten zan. Geu be jantzi giñan, amaman lutue be geuk be hartu genduen.

- Gaiñera, ume-umetatik...

- Bai.

- ... neskatsuak be...

- Bai, bai, neskatzuk be haintxe, zeozer. Bai, bai, neskatzuk be bai. Eta alargun gatzin zinak betiko. Gizona hiltzen bajakon andriai, andrie betiko baltz. Betiko, e?

- Lutua kentzia pentsau be ez...

- Ez.

- Burutik pasau be ez, gaiñera, ez?

- Barrido ezkontzen bazan, kenduko eban igul.

- Orduan halakorik egoten zan?

- Barrido ezkontzak?

- Bai.

- Bai, alargunek eta ezkondu izen ohi die.

- Gizonezkuak-eta bai, baiña andrazkuak be bai?

- Bai, andrazkuk be bai. Andrazkuk be iños ezkondu dia. Orduntxe luto [...].

Gero, behin edade batea ezkeo, buruko pañeluek-eta baltzak buruko pañeluek-eta. Gurien, gure amumak eukin buruko pañelo baltza. Gure amama be... igul gazteik —nik aittitta ez neban ezautu— gazteik alargunduko zan.

- Eta buruko pañelo baltza ze izaten zan lutuagaittik edo gero esaten dozu edade batetik aurrera, baiña, ya baltza erabiltzen zala...

- Alargune bazan, baltza. Ta ostantzekuk, ba, holako dibujotxo... holan kuadrotxuek edo ez dakit nik zelakuek eruten zittuen. Bai, holakuek. Baiña lutue, lutue, e? Oin, klaro, ni pentsau be itten egoten naz, e? “Zein hil jatzue?” ikusten zaittut nik oin zu baltz jantzitze ta “Zein hil jatzue?” ta [...]. Baiña oin ez dao holakoik, oin ez dao lutoik.

- Bueno, ikusten dia, ez? Baiña bai, gitxi.

- Lutuakin?

- Lutua edo, diñot, ba, ez dakit, lehelengo egunetan, astietan, behintzat, ba, pixkat...

- A, bai, bai, lehelengo egunetan-ta bai, baltz jantzitze ta...

- Bai, ez? Errespetu moduko...

- Bai, ta ondo ikusten dot errespetu modun entierro baten ta... Entieruetan ixen garenien, nire anaie [...], baltz jun ga´. Bal-baltz ez, baiñe... bueno, ahal danien, baltzen. Baiñe lehen tintau erropok eta enee... lutue hartzeko.

- Ze izaten zan hori tintatzia ez, erropak?

- Tintau, bai, tintau arropa asko.

- Ta nora bialtzen zan? Bertan, Mallabin, bazeuan holako dendaren bat edo tintorerixaren bat edo etxian bertan eitten zan hori?

- Batzuk etxin be tintatzen zittuen, etxin be. Bai.

22. Ohitura zaharrak; hilarriak

- **Erref:** MAL-017/001
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:01:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

<p>Ohitura zaharrak. Hilarriko trapua nolakoa izaten zen. Kandelak. Elizaren indarra.</p>

23. Baserri bakoitzak bere hilarria

- **Erref:** MAL-017/004
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:05:10. **Bukatu:** 00:07:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

<p>Ohitura zaharrak. Baserri bakoitzak bere hilarria izaten zuen elizan. Meza garaian, etxeakoak hilarriaz "jabetu" egiten ziren (kandela piztu; etab.). Arimen sepultura.</p>

24. Hileta-elizkizunak; kanpaiak

- **Erref:** MAL-017/005
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:07:10. **Bukatu:** 00:08:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kanpaiak

Laburpena:

<p>Klase desberdinetako hileta-elizkizunak. Kanpai-hotsak. Hil-kanpaia.</p>

25. Seinaleak baserri batetik bestera

- **Erref:** MAL-017/006
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:08:50. **Bukatu:** 00:10:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

<p>Garai batean baserri batetik bestera seinaleak jartzen ziren. "Zapixe". "Biharkuntza"ren bat zegoenean, aditzera eman behar izaten zen.</p>

26. Elizakoak ematera etxera

- **Erref:** MAL-017/007
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:10:50. **Bukatu:** 00:11:50

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:

<p>Abadea elizakoak ematera joaten zen etxe eta baserrietara.</p>

27. Medikuaren garrantzia

- **Erref:** MAL-017/008
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:11:50. **Bukatu:** 00:13:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikak eta sasimedikak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala

Laburpena:

Medikuaren garrantzia. Garai batean garbitasun gutxi etxeetan. Ur-korronterik ez.

28. Baserriko bizimodua; fraideak ume eske

- **Erref:** MAL-017/010
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:13:40. **Bukatu:** 00:15:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Baserriko bizimodua zelakoa. Lan eta lan; umeei ere lan asko eragiten zitzairen. Neska-mutilak neskame, morroi, fraide... Fraideak ume eske joaten ziren baserrietara.

29. Errenta-ordaintzea

- **Erref:** MAL-017/011
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:15:10. **Bukatu:** 00:17:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Etxe-jabeak; errenteroak. Batzuk garitan; beste batzuk dirutan ordaintzen zuten errenta. Santo Tomas egunean izaten zen errenta-ordaintzea.

30. Errentaren ordainketa; baserriko bizimodua

- **Erref:** MAL-017/013
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:19:40. **Bukatu:** 00:23:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Lege bat ere jarri zen, errenteroak baserriak erosteko aukera ematen zuena... Errenta noiz ordaintzen zen; zerekin... Baserriko bizimodua. Soroan lan asko egin behar zen bizimodua aurrera ateratzeko; garo-batzea; gana-jatekoa...

31. Haragia gatzetan ipintzen zen

- **Erref:** MAL-017/014
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:23:00. **Bukatu:** 00:25:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Baserria nolakoa zen. "Gatzunaskie". Haragia gatzetan nola ipintzen zen. "Gatz-barrittu".

32. Oremahaia

- **Erref:** MAL-017/015
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:25:40. **Bukatu:** 00:26:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Oremahaia. Kutxak.

33. Emakumezkoen arropak

- **Erref:** MAL-017/016
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:26:40. **Bukatu:** 00:29:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Orrazkerak

Laburpena:

Emakumezkoen arropak. Gona luzea; amantala, "baskie". Buruko zapia. Kopetak. Abarkak; zapatak...

34. Gizonezkoen arropak; jostuna

- **Erref:** MAL-017/017
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:29:05. **Bukatu:** 00:31:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Jostuna, baserriz baserri ibiltzen zen. Ama ere jostun izandakoa. Gizonezkoen arropak: frakak eta txalekoa; alkandora.

35. Umeen arropak

- **Erref:** MAL-017/018
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 00:31:25. **Bukatu:** 00:34:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Umeen arropak. Ume jaio berrien inguruko hainbat kontu.

36. Erditzeetan auzoko emakumeen laguntza

- **Erref:** MAL-017/019
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:34:00. **Bukatu:** 00:36:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:

<p>Ume txikiak nola hazten ziren. Ume asko erditzeko garaian hiltzen ziren. Partera, emaginak. Auzoetako emakumeak izaten ziren baserriz baserri ibiltzen zirenak laguntzen.</p>

37. Bataioak; ohitura zaharrak

- **Erref:** MAL-017/020
- **Iraupena:** 0:05:50. **Hasi:** 00:36:00. **Bukatu:** 00:41:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Etxe barruko ospakizunak

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak

Laburpena:

<p>Ume jaioberriak ahal bezain laster bataiatzen ziren. "Batiue": ama ondo jartzen zenean, senide eta auzoko andreei ematen zitzaien merienda. Eliza-sartzea. Ohitura zaharrak.</p>

38. Ur-korrontea; argindarra

- **Erref:** MAL-017/021
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:41:50. **Bukatu:** 00:43:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

<p>Ura; argindarra etxean. Karburoa; petrolioa.</p>

39. Errotak

- **Erref:** MAL-017/022
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:43:35. **Bukatu:** 00:44:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

<p>Inguruko errotak.</p>

40. Auzoko ermandadea

- **Erref:** MAL-017/023
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:44:40. **Bukatu:** 00:46:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Auzoko ermandadea. Aita izaten zen sarritan ermandadeko kontuak eramaten zituen: abereak ikusi...

41. Su-erre batzea

- **Erref:** MAL-017/024
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:46:45. **Bukatu:** 00:47:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

<p>Suaroa; baserria errez gero egoten zen aseguru. Su-erre batzea.</p>

42. Gonbidautzak auzoko jaietan

- **Erref:** MAL-017/025
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:47:55. **Bukatu:** 00:48:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Auzoko ospakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Etxe barruko ospakizunak

Laburpena:

<p>Gonbidautzak, auzoko jaiak izaten zirenean egiten ziren.</p>

43. Trabakuako taberna

- **Erref:** MAL-017/026
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:48:40. **Bukatu:** 00:50:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

Trabakuako taberna. Aititak eta amamak erosi zuten taberna.

44. Erromeria Trabakuan

- **Erref:** MAL-017/027
- **Iraupena:** 0:05:00. **Hasi:** 00:50:40. **Bukatu:** 00:55:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Erromeria igandero. Anaiak soinua jotzen zuen. Inguruko herrietatik jende asko gerturatzen zen. Neska-laguntzea.

45. Trabakuako erromeria; garizuma

- **Erref:** MAL-017/028
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:55:40. **Bukatu:** 00:57:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erljioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Garizuma eta Errauts Eguna
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Garizuman, "txilin-txilinka" egiten zen. Trabakuako erromeria. Inguruan egiten ziren beste erromeria batzuk.

46. Bizitzarekiko ikuspegia

- **Erref:** MAL-017/029
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:57:35. **Bukatu:** 00:59:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Iritziak » Bizitzarekiko ikuspegia

Laburpena:

Bizimodua asko aldatu da. Berak lehenagokoa nahiago du.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-02-27

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com